18-3-21

Exam.Code:1123
Sub. Code: 8341

2031
M. Ed. (General)-1st Semester
Paper-I (C01-PIE-I): Perspective in Education-1
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours | Max. Marks: 70

NOTE: *Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.*

-*-*-*-

UNIT-I

I. Discuss the concept of education and critically analyse education as a discipline and area of study. (14)

II. What are the national values enshrined in the Constitution? How do aims of education emanate from them? (14)

UNIT-II

III. What is epistemology? Discuss the methods of acquiring valid knowledge w.r.t. logical analysis. (14)

IV. What is axiology? Can axiological issues be separate from education? Why? (14)

UNIT-III

V. Explain the functionalist perspective of sociology of education. How is it different from other perspectives? (14)

VI. What are the determinants of social change? Explain education as an agency of social change. (14)

UNIT-IV

VII. What is social equity? Discuss equity w.r.t., equality of educational opportunities for the disadvantaged sections of the society. (14)

VIII. What is social stratification in Indian Society? Discuss role of education in creating social mobility across this stratification. (14)

UNIT-V

IX. Write brief notes on: -

(a) Principles of education
(b) Constructivism
(c) Contemporary challenges in secondary education
(d) Modernisation (4×3½)

-*-*-*-

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

नोट: किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक-एक प्रश्न का चयन करें। **प्रश्न–9 (भाग–5) अनिवार्य** है।

-*-*-*-

भाग–1

1. शिक्षा की अवधारणा की व्याख्या कीजिए और अध्ययन क्षेत्र के रूप में शिक्षा का आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए।

2. संविधान में प्रतिष्ठित राष्ट्रीय मूल्य क्या है? उनसे शिक्षा का उद्देश्य कैसे प्रकट होते हैं?

भाग–2

3. ज्ञानमीमांसा क्या है? तार्किक विश्लेषण के संदर्भ में वैध ज्ञान प्राप्त करने के तरीकों पर चर्चा करें।

4. मूल्य मीमांसा क्या है? क्या मूल्य मीमांसा मुद्दे शिक्षा से अलग हो सकते है? क्यों?

भाग–3

5. शिक्षा के समाजशास्त्र के कार्यात्मक परिप्रेक्ष्य की व्याख्या करें। यह अन्य दृष्टिकोणों से कैसे भिन्न है?

6. सामाजिक परिवर्तन के निर्धारक क्या है? शिक्षा को सामाजिक परिवर्तन की एक एजेंसी के रूप में व्याख्या करें।

भाग–4

7. सामाजिक निष्क्रियता क्या है? समाज के वंचित वर्गों के लिए शैक्षिक अवसरों की समानता के संबंध में निष्क्रियता की व्याख्या कीजिए।

8. भारतीय समाज में सामाजिक स्तरीकरण क्या है? इस स्तरीकरण के में सामाजिक गतिशीलता बनाने में शिक्षा की भूमिका पर चर्चा कीजिए।

भाग–5

9. संक्षिप्त टिप्पणी कीजिए –
   (क) शिक्षा के सिद्धांत
   (ख) रचनात्मकवाद
   (ग) माध्यमिक शिक्षा में समकालीन चुनौतियां
   (घ) आधुनिकीकरण

-*-*-*-

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

-*-*-*-

ਭਾਗ-1

1 ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ.

2 ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਕਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਭਾਗ-2

3 ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ? ਤਰਕਸੀਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੈਧ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ.

4 ਮੁੱਲ ਮੀਮਾਂਸਾ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਮੁੱਲ ਮੀਮਾਂਸਾ ਮੁੱਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂ?

ਭਾਗ-3

5 ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ. ਇਹ ਹੋਰ ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ?

6 ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕੀ ਹਨ? ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ.

ਭਾਗ-4

7 ਸਮਾਜਕ ਨਿਰਪਖਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪਖਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ.

8 ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੀ ਢੰਗ ਹੈ? ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ.

ਭਾਗ-5

9 ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ:-
   (ੳ) ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ
   (ਅ) ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਵਾਦ
   (ੲ) ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸਮਕਾਲੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ
   (ਸ) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ

-*-*-*-